

KÁNTOR LAJOS AJÁNlja

■ A 2012-es év egész világot megmozgató eseménye, a londoni olimpiai játékok előtt – és a *Korunk* újabb sportszáma szerkesztésének befejezése után – illene új sportkönyveket ajánlani olvasóink figyelmébe. Ha nem tettem volna meg már 2011 márciusában, most (újra) Borsi-Kálmán Béla Puskás-könyvével kezdeném. Kezem ügyében találok egy jóval szerényebb, ám hozzám közel álló kiadványt, az elkötelezett kolozsvári fiatal sporttörténész Killyéni András újabb munkái közül a törvívó Orbán Olga pályájának fényképes összefoglalását. Legszívesebben persze a még csak vágyak szintjén jelentkező kötetet ajánlanám, amely a folyóiratunk kérésére született sportfilozófiai, sporttörténeti tanulmányok, esszék, versek gyűjteménye lehetne, olyan szerzőkkel, mint például Esterházy Péter, Markó Béla, Szilágyi Ákos vagy Vitray Tamás. Részben nevezett írókhoz kapcsolódva tágítom a kört, pontosabban visszatérek a „normalitáshoz”, illetve a folyamatosan érdekes, jó és szép könyveket piacra dobó kiadókhöz, a Kalligramhoz, a Magvetőhöz, az Európához, a Bookarthez, másokhoz, no meg a szerzőiktől ajándékba kapott, ám nem udvariasságból ide kiemelt könyvek közül nevezek meg néhányat. „Vegyes” lesz a lista – gondolom, ez a természetes. Nyilván nem a kánon alakítása (átalakítása) a célom.

■ Albert Ildikó: *Az utazás divatja*. Pallas-Akadémia, Csíkszereda, 2011.

■ Bartha Katalin Ágnes: *Shakespeare Erdélyben*. Argumentum, Bp., 2010.

■ *Berlin–Bécs–Bukarest*. Városlátók. Bookart–Látó. Csíkszereda, Marosvásárhely, 2011.

■ Bodor Ádám: *Verhovina madarai*. Magvető, Bp., 2011.

■ Cseke Péter: *Védjegyek*. Íróportrék ellenfényben. Kriterion, Kvár, 2011.

■ Esterházy Péter: *Esti*. Magvető, Bp., 2010.

■ Gyarmati György: *A Rákosi-korszak*. ÁBTL–Rubicon, Bp., 2011.

■ *Jovián LX* – Jovián György születésnapjára. Noran Libro, Bp., 2011.

■ *Kortárs magyar irodalom (2001–2010)*. A gyergyószárhegyi írótalálkozók előadásai. Gyergyószárhegyi Kulturális és Művészeti Központ, Gyergyószárhegy, 2011.

■ Killyéni András: *Szabó-Orbán Olga*. Kvár, 2011.

■ *Kocsi-út az éjszakában*. (Szerk. Fűzfa Balázs) Savaria University Press, Szombathely, 2011.

■ Claudio Magris: *Duna*. Európa, Bp., 2011.

■ Markó Béla: *Visszabontás*. Jelenkor, Pécs, 2011.

■ Pomogáts Béla: *Egy eszme elindul*. Reményik Sándor arcképéhez. Kairosz, Bp., 2011.

■ Romsics Ignác: *A 20. század rövid története*. Rubicon, Bp., 2011.

■ Szilágyi Ákos: *Túllirányított demokrácia*. Oroszlecke. Kalligram, Pozsony, 2011.

■ Tőzsér Árpád: *Érzékek csöcseléke*. Naplók (1998–2000) naplója. Kalligram, Pozsony, 2011.

■ Vajda Mihály: *Sárkányfogvetemény*. Kalligram, Pozsony, 2011.

■ *Who is Who in Romania* (Enciclopedia personalităților din România). Hübners Who is Who, Zug (Svájc), 2011.

SPORTÚJSÁGÍRÁS? CSAK TUDOMÁNYOSAN!

■ Az idén a hetedik évfolyamába lépő *ME.dok* a Babeş–Bolyai Tudományegyetem média és kommunikáció szakos doktorandusainak műhelylapjaként indult, mára azonban szellemiekben és „fizikumában” is kiteljesedve az erdélyi magyar médiakutatás pezsgő fórumává vált. A kiadvány immár C kategóriás (a Országos Felsőoktatási Kutatási Tanács, CNCSIS 11441/2008.12.15. számú határozata szerint), és az átlagban 120 oldalas lapszámok a szárnybontogató ifjú médiaelemzők mellett számos rangos szerzőt vonultatnak fel. Cseke Péter alapító-főszerkesztő által kezdeményezett jellemzője a lapnak, hogy egy-egy megjelenése tematikus mag köré rendeződjön, amely az alaptudományághoz való ragaszkodás mellett a folyóirat változatosságát is biztosítja. Az idők folyamán születtek kommunikációs jelenségeket, reklámokat elemző számok (pl. 2008. 1. sz., szerk. Máté Erzsébet), de megjelent egy szociográfiai témájú cikkgyűjtemény is (2009. 3. sz., szerk. Botházi Mária és Zörgő Noémi), amely jelentős (és zömében pozitív) sajtóvisszhangot váltott ki. Szintén sikeres lapszám a 2010/2-es is, mely az erdélyi magyar sajtótörténet megírásának veti meg az elméleti alapjait (szerk. Botházi Mária). A lap rövidke történetében talán kurióznak tűnhet a 2011/1-es, amely az első látásra a gyakrabban előforduló témáktól gyökeresen eltérő történéseket jár körül. A Killyéni András szerkesztésében megjelenő, sporttörténeti írásokat tartalmazó *ME.dok* azonban bebizonyítja, hogy mi sem áll közelebbi rokonságban a médiákkal, mint a nyilvánosságot *a priori* igénylő sport. A sport ugyanis a médiákban olyan médiumra talált, amely által teljesebben vissza tudott találni ahhoz a jelleghez, amely jellemezhetette ezen emberi tevékenység-ág indulását is. A valószínűleg szakrális gyökerű aktivitások a 19. század végén, majd az olimpiai mozgalom indulásával, a 20. század elején nyerték el újra azt a rituális, közösségszervező szerepüket, mely a kezdeteikkor jelle-

mezte őket, de az új típusú „szociális impaktot” a média által nyújtott nyilvánosságnak köszönhették.

A 2011/1-es kiadást az idén, a londoni olimpia esztendejében új sporttörténeti szám követte. A 2012/2-es, szintén Killyéni által szerkesztett kiadvány a *ME.dok* történetének második „sportos” lapszáma, tehát még nem sorozat, de már nevezhetjük pusztán ígéretes indulásnak sem. Az olimpia, az olimpizmus előtt nem fő-, hanem „laphajtással” tisztelgő szerkesztőség ezúttal is végigpásztázta a tudomány jó néhány regiszterét. Találunk itt történelmi jellegű munkát Szikora Katalin, a Semmelweis Egyetem docensének tollából (19. századi „előolimpiák” Athéntől ...*Palicsig*), de olvashatunk humorral fűszerezett élménybeszámolót is Csillag Pétertől, a *Nemzeti Sport* riportertől (*BL-döntőn jártam – a legfontosabb európai kupamérkőzés egy magyar újságíró szemével*).

A Magyar Olimpiai Akadémia Tanácsa alelnöke, Szakály Sándor ajánlásával érkező sport- és médiatudományi szám mind a tizenegy cikke érdekes és izgalmas kalandozás a magyar sport közel- és régmúltjába. Takács Ferenc, a Semmelweis Egyetem professzora Budapest olimpiai kandidálásairól ír tanulságos összefoglalót. Írásából kiderül, hogy mind a 20. század elején, az olimpiai mozgalom indulásakor, mind pedig a 20. század végén – ennek a társadalmi folyamatnak beteljesedésekor benyújtott rendezési pályázatok elsősorban infrastrukturális hiányosságok miatt buktak el. Talán, jelzi Takács, 1960-ban lett volna Budapestnek leginkább esélye arra, hogy olimpiát fogadjon, ámde a hidegháború következményeként kialakult politikai és gazdasági helyzet ellehetetlenítette egy ilyen nagyléptékű esemény lebonyolítását. Magyarország fővárosa tehát, annak ellenére, hogy már 1896, a Millénium esztendeje óta szeretett volna olimpiaszervező országgá válni, és mindazok ellenére, hogy lélekszáma-
hához képest sok olimpiai bajnok hazája,

még 2020-ra sem kapott lehetőséget arra, hogy a világ legnevesebb sportrendezvényét vendégül lássa.

Killyéni András a magyar téli olimpiai központ alapításáról, építéséről és működésének első fázisairól ír. A borsafüredi menedékház, a Radnai-havasokban felépült olimpiai síugrószánc mind-mind a téli sportok hivatásos művelésének minél szélesebb körben való elterjesztését célozták – a háborús körülmények ellenére. Románia azonban sosem kezelte prioritásként a borsafüredi téli sport-központ fejlesztését, így, annak ellenére, hogy kisebb befektetéseket eszközöltek, a kitűnő adottságokkal rendelkező helyszín nem tudott nemzetközi szintű sportközponttá szerveződni.

A múltból a jövőbe ível Várhelyi Ferenc, az Eurosport zsurnalisztájának szociológiai igénnyel összeállított tanulmánya a sport és a televíziózás közös történetéről. A barcelonai (1992) és atlantai (1996) olimpiák nagy nézettsége kihatott gyakorlatilag a globális médiaszemléletre. Várhegyi egyfajta szükségszerű cinikosságot ír le, amely a globális léptékű sportesemények és a körülöttük zsongó audiovizuális médiák között szövődik, és a minél nagyobb nézőszám elérését célozza, természetesen a profitszerzés céljából. Szerzőnk azonban figyelmeztet, hogy a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) etikusan használja fel a televíziós közvetítések jogdíjaiból származó hatalmas összegeket: az olimpiai játékok (mozgó-) képsorainak eladásából befolyó jövedelem 90%-át visszaforgatja a sportba, és csak 10%-át költi a NOB fenntartására, működtetésére.

Ezzel a gondolatmenettel érintkezik Kokovay Ágnes (a Semmelweis Egyetem docense) és Zsiros Mihály (az EuroGames 2012 sportmenedzsere) cikke, amely *A NOB közösségi médiapolitikája London előtt* címet viseli. Szerzőpárosunk azt elemzi, hogy a NOB miképpen reagált a médiumváltásra, a web 2.0-ás, interaktív netfelületek megjelenésére és széles körben történő elterjedésére, nagy hangsúlyt helyezve arra, hogy milyen (főképp jogi)

eszközökkel védi a nemzetközi sportszervezet az arculatát meghatározó audiovizuális elemeket.

A *ME.dok*nak üde színfoltja Fábián Tímeának, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem magiszteri hallgatójának tanulmánya, mely a székelyudvarhelyi megjelenésű *Udvarhelyi Híradó* férfi és női sztereotípiáit vizsgálja, nagy teret szentelve a sportkommentátorok, sportelemzők nemi eloszlásának, a cikkekben említett sportolók nemi hovatartozásának vizsgálatának. Újszerű szempontból közelíti meg az önmagát haladó szelleműnek valló, ámde annál több rejtett, csak antropológiai vizsgálat számára megmutakozó sztereotípiával élő sajtóorgánumot. Következtetéseit akár pszichológusok is használhatnák.

Lantos Gábor, a Magyar Rádió zsurnalisztájának *A kőtáblától a táblagépekig. Megváltozott (sport)médiafogvasztási szokások Magyarországon* cikkcímre önmagáért beszél. Az 1996-os atlantai olimpiától a 2012-es londoni olimpiára való készülődések bemutatásáig ívelő írás a műszaki fejlődés sportszemléletre tett hatásait vizsgálja, a sport magyarországi elbulvárosodásáról ír – eléggé szomorú következményeket ismertetve, és jelzi azt, hogy a magyar média (és a közélet) immár nem tekint olyan optimistán a 2012-es Játékok elé, mint ahogyan tette a 2008-as pekingiekkel (amelyek, sajnos, kiábrándítóak voltak).

Boros Miklósnak az erdélyi sportzsurnalizmust elemző cikkével zárul a 2012/1-es *ME.dok*. Az újságíró megállapítja, hogy a sportnak rendszeres figyelmet leginkább csak a nyomtatott sajtóorgánumok szentelnek, míg az erdélyi magyar audiovizuális média periférikusan kezeli ezt a fontos szociális jelenséget.

A cikkek áttekintése után bátran kijelenthetjük, hogy az idei esztendő első *ME.dok*jának megjelenése sajtó- és sporttörténeti esemény – legalábbis itt, a Kárpátok közé rekesztett kicsiny erdélyi magyar kultúránkban. (*ME.dok* 2012. 1 sz.)

Péter Árpád

ABSTRACTS

Ákos Bartha

■ *The Agrarian Reform in Romania Between the Two World Wars*

Keywords: *Romania, agrarian reform, lordship-policy, world war*

This paper anatomizes the Romanian agrarian reform based on the law of July 1921. The Romanian lordship-policy was highly represented in the public life of Romania and Hungary, as well as in the intergovernmental relationships between these countries after 1921. Despite these, the complex picture of the reform was not completely represented, as the main focus was on Transylvania in Hungary. With a short glance on the historical background, the essay reviews the realisation of national, social, economical and political aspects in different regions. After World War II, the communist regimes of both countries avoided honest dialogue. For this very reason we intend to provide a new interpretation of the motivations and the procedure of the managements, involving sources from The National Archives of Hungary, other contemporary writings, periodicals and international studies. Furthermore, this study demonstrates the variety of arguments, comments and the most important results of the agrarian reform.

Rezső Gallov

■ *Olympic Plays – With Fire*

Keywords: *Modern Olympic Games, Pierre de Coubertin, modern sports history, international politics*

The great instigator of the modern Olympic movement, Pierre de Coubertin (1863-1937) considered that the most important message of his mission to young people consists in the Greek ideal of harmony and in the perfect unity of a healthy body, soul and mind. He considered the first modern Olympic Games, organized in Athens in 1896, the prelude to a future in which the harmony between nations and world peace would prevail. However, as history has taught us, the associations between the Olympic Games and world politics are all too close, and uplifting ideals are often contradicted by the painful or even tragic reality.

Artúr Lakatos

■ *Puskás and His Times*

Keywords: *Ferenc Puskás, the Golden Team, Rákosi era, Kádár era, Hungarian National Team*

The subject of this review is the book published in 2008 of the Hungarian historian Béla Borsi-Kálmán, which is dealing with issues of Hungarian sports history. The central figure of the book is represented by the legendary soccer player, Ferenc Puskás, but it is also dealing with the biographies of other players. Through the mirror of these players' life, we also receive a complex image of Hungarian sports and social life through the socialist era.

Sándor Szakály

■ *Sports and Military Life Between 1868 and 1945*

Keywords: *Royal Hungarian Army, Hungary, Olympic games, sports life, military, marksmanship, fencing, horse riding*

Hungarian successes at the Winter and Summer Olympic games preceding 1945 have been linked in numerous cases to athletes who have been, at the same time, officers or sub-officers of the Austro-Hungarian Imperial and Royal Army, respectively the Royal Hungarian Army. The reason for this close association between military and sports life lies in factors pertaining to military education and the various military education institutes, as well as the specific education of the military officers. Physical education and sports have always been an important part of military training in Hungary. During their preparation for military service, the recruits have gained proficiency not only in the so-called "military sports" (such as marksmanship, fencing and horse riding), but sports such as swimming or gymnastics have also played a major role in their military training.

Ákos Szilágyi

■ *Sports as Religion*

Keywords: *Bohumil Hrabal, Herbert Marcuse, sports, religious life, secularization, modernity*

Sports have become the most encompassing and characteristic cultural formation of modern societies in the past century,

functioning at the same time as mass movement and entertainment, popular pastime and spectacle, hobby, profession, industry and commercial business. Modern sports culture was born in England, from where it spread worldwide through such means as aristocratic sports life, college sports, mass sports companies, sports clubs and associations, as well as the pacifist Olympic ideal and the sport cult of totalitarian states, until it has finally become, in the last decades of the 20th century, one of the most profitable branch of the global entertainment industry.

Tamás Vitray

■ ***The Beginnings and the Pinnacle***

Keywords: *Hungary, sports history, broadcasting, football, commentators, Olympic Games*

The author, who is one of the most prominent Hungarian sports commentators, reminisces about the humble beginnings of sports broadcasting in his country, the differences between television and radio sports broadcasting styles, and the characteristic of black-and-white TV broadcasts. According to his opinion, and contrary to the popular belief of the fans, sports events broadcasted by television can be at least just as enjoyable to watch as the actual event. The role of the commentator has also changed in time because of new information technologies which empower the viewer. The author's personal history of sports broadcasting also contains an overview of his activity as a long-time TV commentator of the Olympic Games for the Hungarian-speaking public.

SZÁMUNK SZERZŐI

András Zselyke (1978) – doktorandus, BBTE, az EME belső munkatársa, Kolozsvár

Bartha Ákos (1982) – doktorandus, Debreceni Egyetem

Borsi-Kálmán Béla (1948) – történész, az MTA doktora

Both Noémi Zsuzsanna (1990) – egyetemi hallgató, BBTE, Kolozsvár

Buchwald Péter (1937) – kémikus, PhD, Kolozsvár

Esterházy Péter (1950) – író, Budapest

Gallov Rezső (1936) – sportújságíró, sportdiplomata, Budapest

Gergely Tamás (1952) – író, újságíró, Stockholm

Jakabffy Tamás (1966) – irodalomkritikus, szerkesztő, Román Televízió, Kriterion, Korunk, Kolozsvár

Kántor Lajos (1937) – irodalomtörténész, az MTA doktora, Kolozsvár

Killyéni András (1979) – sporttörténész, PhD, Kolozsvár

Kovács-Hont Imre – újságíró, Kolozsvár

Lakatos Artúr (1980) – történész, PhD, Kolozsvár

Markaly Aranka (1990) – egyetemi hallgató, BBTE, Kolozsvár

Markó Béla (1951) – költő, politikus, Marosvásárhely

Oplátka András (1942) – történész, külpolitikai szakértő, Zürich/Budapest

Péter Árpád (1981) – doktorandus, BBTE, Kolozsvár

Rózsa András (1935) – sportújságíró, költő, Dunakeszi

Szakály Sándor (1955) – történész, az MTA doktora, egyetemi tanár, Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest

Szilágyi Ákos (1950) – költő, műfordító, esztéta, Budapest

Tapodi Zsuzsa (1961) – irodalomtörténész, egyetemi docens, Sapientia EMTE, Csíkszereda

Uray Zoltán (1931) – sugárbiológus, az MTA külső tagja, Kolozsvár

Vitray Tamás (1932) – sportszakértő, riporter, televíziós szerkesztő, Budapest

Zsigmond Adél (1985) – doktorandus, BBTE, Kolozsvár/Brno

Támogatók

Alianța Culturală Română

BETHLEN GÁBOR

Alap

Ministerul de Cultură și Patrimoniu al Cluj-Napoca

VIȘT CLUJ
In the heart of Europe

ADMINISTRAȚIA
FONDULUI CULTURAL
NAȚIONAL

MINISTERUL CULTURII
ȘI PATRIMONIULUI NAȚIONAL

„A sport a késő modern élménytársadalom (Erllebnissesellschaft) tömegvallása: élményszolgáltatás, melyhez a magányos tömeg (a lelátókon szorongó vagy képernyők előtt üldögélő *izolált privát emberek tömege*) juthat hozzá megfelelő ellenszolgáltatásért. A tömeg nem társas *együttlélet* jelent, hanem atomizált piaci bábmeszködők és csellengők *egymás mellettiségét*, akiket ugyanolyan jeges űr választ el egymástól, mint bárkit, aki a modern tömegtársadalom helyszínén – a tömegközlekedésben, a tömegkereskedelemben, a tömeglátványosságokon, a tömegtüntetéseken – akarva vagy akaratlanul a tömeg részévé válik. A tömeg persze nemcsak távollét, idegenség, magány, hanem – mint azt már Baudelaire felfedezte – egyfajta mámor is: sodródás és feloldódás a káoszban, semmivé válás, eksztatikus önmagunkon-kívül-lét, vagyis önfeledés és létfeledés, ennyiben pedig az izolált magánégyének számára a »celláikból« való szabadulással egyenlő.”

(Szilágyi Ákos)

ISSN 1222 8338

9 771222 283304

1 2006

4 LEJ • 500 FT

SPORT, NAȚIUNE, RELIGIE
SPORT, NATION, RELIGION